

...I szable się zapalą, zasłonecznią się znaki,
Serca wszystkie jak lampy Zagora...

Juliusz Słowacki „Prorocтво”

«...I запалим шаблі, засіяють знаки
Всі серця як лампи запалають...»

Юліуш Словацький «Пророчтво»

Вільні з вільними
wolni z wolnymi
1863

a Ukraina
і Україна

„Delegowani oświadczyli, iż Rusz nie jest do powstania gotowa, że ludu nie są pewni, lecz gdyby powstanie wybuchło w Królestwie Polskim, wówczas powstana i na Rusi, chociażby dlatego, ażeby trupy powstańców ruskich, stały się tamą dla Moskali idących do Warszawy”

Stanowisko Antoniego Chamca i Edmunda Różyckiego na naradzie z Komitetem Centralnym Narodowym w Warszawie w listopadzie 1862 roku

«Делегати засвідчили, що Русь не готова до повстання, не були впевнені щодо народу, але якщо повстання вибухнуло б в Королівстві Польському, тоді б і повстали на Русі, хоча б для того, щоб мертві тіла повстанців русинських стали перешкодою для москалів, що наступали на Варшаву.»

Позиція Антона Хомца і Едмунда Ружницького на нараді Центрального Народного Комітету в листопаді 1862 року.

Na Ukrainie powstanie wybuchło 8 V 1863 roku, a głównym ośrodkiem ruchu był oprócz Kijowa Żytomierz który stał się ośrodkiem powstańczych przygotowań militarnych. Działania powstańcze objęły Wołyń i część kijowszyny.

Głównym celem było porwanie do walki mas chłopskich. Oddziały powstańcze na szlakach swoich pochodów ogłaszały „Złotą Hramotę” – dokument nadający chłopom ziemię i wzywający ich do walki. Niestety chłopci pozostali wobec powstania najczęściej obojętni lub nawet wrocy.

Władze carskie zachęcając chłopów do rabunku własności powstańców, podlegały im do antypowstańczych wystąpień. Symboliczny stał się dramat jaki rozegrał się we wsi Sołowiówka. Wielki oddział złożony w większości ze studentów Polaków i Ukraińców został tam zaatakowany przez chłopów.

Były jednak i takie wsie gdzie powstańców przyjmowano chlebem i solą, a chłopci wstępowali do powstańczych oddziałów.

Jednak ogólna niechęć chłopów, oraz braki wcześniej planowanej pomocy z zewnątrz skazały powstanie na klęskę.

Na Ukrainie powstanie wybuchło 8 травня 1863 року, а головним осередком руху окрім Києва був Житомир, який став центром військових приготувань повстання. Військові дії охопили Волинь і частину Київщини.

Головною метою було залучення до боротьби народних мас. Загони повтанців під час своїх походів оголошували «Золоту грамоту» - документ, що надаватиме селянам землі і заохочуватиме їх до боротьби. На жаль, селяни залишилися байдужими чи навіть ворожими до повстання.

Царська влада, заохочуючи селян до розкрадання власності повстанців, підбурювала їх до антиповстанських виступів. Символічною стала трагедія в селищі Соловіївка. Невеликий загін, більшість якого склали польські та українські студенти, був атакований селянами.

Однак, були і такі села, де повстанців зустрічали з хлібом і сіллю, а селяни вступали до повстанських загонів. Але через їх байдужість, відсутність зовнішньої допомоги повстання зазнало поразки.

